

De judiciële lus: alleen voor kleine of ook grote ongelukken?

Prof.mr. Y.E. Schuurmans

CRvB 5 februari 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:289, TAR 2015/65 (*Risicovolle hellingbaan*) (mrs. R. Kooper, J.J.A. Kooijman, H.A.A.G. Vermeulen)

In het bestuursprocesrecht is de afgelopen jaren veel aandacht uitgegaan naar definitieve geschilbeslechting. De rechter dient bij een vernietiging van het bestreden besluit de mogelijkheden te onderzoeken om het geschil tussen burger en bestuursorgaan echt op te lossen. Daar toe beschikt hij over diverse afdoeningsmogelijkheden, zoals het in stand laten van de rechtsgevolgen van een vernietigd besluit of het zelf in de zaak voorzien. Met de invoering van de Wet aanpassing bestuursprocesrecht (Wab) in 2013 heeft hij er een nieuwe mogelijkheid bij gekregen: de judiciële lus. De hogerberoepsrechter kan bepalen dat na hernieuwde besluitvorming door het bestuursorgaan het geschil direct aan hem moet worden voorgelegd, met overslaan van de rechtbank. Wanneer stelt de bestuursrechter deze mogelijkheid van ‘sprongcassatie’ open? Zo een drie jaar na invoering van de judiciële lus begint daar duidelijkheid over te ontstaan en verschijnen standaardoverwegingen. De zaak van de *Risicovolle hellingbaan* vormt een van de eerste zaken waarin de hogerberoepsrechter zijn lijn duidt en biedt een goede kapstok om toepassing van het nieuwe instrument van de judiciële lus te verkennen.

De uitspraak

Een ambtenaar (appellante), werkzaam onder verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Financiën,

bezoekt voor een vergadering een haar onbekende nevenvestiging. In dat kantoor vindt op dat moment een interne verhuizing plaats, waardoor appellante een ongebruikelijke route dient af te leggen. Zij moet met de lift naar de vierde verdieping van de ‘oudbouw’ en vanaf daar via een hellingbaan (die het hoogteverschil tussen ongelijke vloeren overbrugt) naar de ‘nieuwbouw’ lopen. Zij valt halverwege van de hellingbaan, waardoor haar elleboog uit de kom raakt en de radiuskop in de elleboog breekt. Een radiuskopfractuur kan onder andere tot instabiliteit van de elleboog leiden en tot blijvende strekbepanking.¹ Appellante vordert van de staatssecretaris materiële en immateriële schadevergoeding als gevolg van het ongeval. De staatssecretaris wijst de aansprakelijkheid af en de rechtbank verklaart het daartegen ingestelde beroep ongegrond.

Inhoudelijk is de zaak interessant vanwege de invulling van de zorgplicht van de werkgever en het bewijsrisico. De staatssecretaris had meer zorg moeten betrachten voor degene die het gebouw voor het eerst betreedt en dan ook voor het eerst en onverwacht aan de risicovolle situatie wordt blootgesteld.² Appellante en de staatssecretaris twisten over de begaanbaarheid van de hellingbaan. Volgens de staatssecretaris was die goed begaanbaar, volgens appellante was zij gedwongen die halverwege te verlaten omdat verhuiscontainers de doorgang blokkeerden. Tussen het ongeval in 2006 en de uitspraak in hoger beroep

1 Zie bijvoorbeeld www.meandermc.nl/wps/portal/patientenportaal/Professionals/Afdelingen-Specialismen/CHI/aandachtsgebieden/TRA/radiuskopfractuur (laatst geraadpleegd op 15

maart 2016).

2 R.o. 4.7: ‘Omdat in het bijzonder voor iemand die het gebouw voor het eerst betrad, mede in verband met de verhuizing, direct na het passeren

van de klapdeuren sprake was van een ongewone en risicovolle situatie had de staatssecretaris, terwijl dat eenvoudig mogelijk was, aanvullende veiligheidsmaatregelen moeten treffen.’

in 2015 zit bijna negen jaar. Die bewijsnood mag niet voor rekening van appellante komen, omdat de staatssecretaris zijn onderzoeksplicht heeft verzaakt:

‘Nu niet binnen korte tijd na het ongeval een ongevalsrapportage is opgemaakt – waartoe zeker alle reden was geweest, nu het noodzakelijk was gebleken dat appellante per ambulance werd afgevoerd – en de staatssecretaris pas ruim vijf jaar na het ongeval een rapportage heeft opgesteld zonder bij de totstandkoming daarvan appellante te betrekken, kan een eventuele bewijsnood van appellante met betrekking tot de hier bedoelde feiten niet voor haar rekening en risico komen.’ (r.o. 4.3)

Dat past in een algemene lijn waarin bewijsrechtelijke consequenties worden verbonden aan een verwijtbaar lang tijdsverloop. Dat tijdsverloop maakt het vaak lastiger om de waarheid te achterhalen. Is het lange tijdsverloop tussen het relevante feitencomplex (het ongeval) en het besluit (het afwijzen van aansprakelijkheid) veroorzaakt door de opstelling van het bestuursorgaan, dan dient dat in de bewijslast van belanghebbende te worden verdisconteerd.³ Doorgaans leidt dat ertoe dat het door de belanghebbende overgelegde bewijsmateriaal met welwillendheid moet worden bezien, zodat zij eerder in haar bewijslast slaagt. De Centrale Raad past die regel toe en acht de stelling van appellante dat verhuiscontainers de hellingbaan blokkeerden snel aannemelijk. Het bestuursorgaan had deze onduidelijkheid kunnen voorkomen als het direct een zorgvuldig onderzoek naar de feiten had gedaan, zoals artikel 3:2 Awb voorschrijft.

Reden om de zaak hier te annoteren is echter gelegen in het procesrecht. De Centrale Raad motiveert waarom hij beperkte mogelijkheden ziet om het geschil nu al finaal te beslechten én waarom hij toepassing van de judiciële lus geraden acht:

‘De Raad ziet geen aanleiding om zelf in de zaak te voorzien of een bestuurlijke lus toe te passen, nu de (omvang van de) schade ten gevolge van het ongeval op dit moment nog onvoldoende vaststaat en in wezen een geheel nieuwe beoordeling van het verzoek van appellante om schadevergoeding dient plaats te vinden. De Raad ziet met het oog op een voortvarende afwikkeling wel aanleiding om met toepassing van artikel 8:113, tweede lid, van de Awb te bepalen dat beroep tegen het nieuwe besluit slechts kan worden ingesteld bij de Raad.’ (r.o. 4.9)

Noot

1 Inleiding

De judiciële lus maakt sinds 1 januari 2013 deel uit van de Awb. Zij is ingevoerd met de Wet aanpassing bestuursprocesrecht, die mede tot doel had effectieve en definitieve geschilbeslechting in het bestuursrecht te bevorderen.⁴

Kern van het ‘geringe probleemoplossend vermogen’ van de bestuursrechtspraak is dat na de vernietiging van het besluit door de rechter er vaak nog vervolgbesluitvorming nodig is. Doorgaans moet het bestuursorgaan na de vernietiging een nieuwe beslissing op bezwaar nemen, waarvoor het bijvoorbeeld vervolgonderzoek naar de feiten moet instellen of de betrokken belangen opnieuw moet afwegen. Dat kan tot ‘gepingpong’⁵ tussen bestuur en rechter leiden, waarbij het geschil meerdere keren voor de rechter komt. Zo zijn bestuursrechters vanaf 2007 steeds vaker de mogelijkheden gaan onderzoeken om het geschil definitief te beslechten.⁶ De Wab heeft daar met de invoering van artikel 8:41a Awb inmiddels een wettelijke taak van gemaakt.

Inmiddels heeft de bestuursrechter een vast lijstje voor zijn onderzoek naar mogelijkheden tot finale geschilbeslechting: eerst bekijken of een mogelijk gebrek met toepassing van artikel 6:22 Awb door de vingers kan worden gezien, vervolgens aan de hand van artikel 8:72 Awb bekijken of de rechtsgevolgen in stand kunnen worden gelaten, zelf in de zaak kan worden voorzien of een bestuurlijke lus kan worden toegepast. Biedt geen van deze mogelijkheden een passende oplossing, dan volgt terugwijzing naar het bestuursorgaan, zo mogelijk met concrete aanwijzingen.

De judiciële lus hoort bij deze laatste stap, waarbij de rechter het geschil niet zelf kan oplossen, maar dat terug laat gaan naar het bestuursorgaan. In het kader van een snelle en definitieve oplossing bepaalt de hogerberoepsrechter dan dat het vervolgbesluit direct weer aan hem wordt voorgelegd en niet eerst door de rechtbank wordt beoordeeld. Die judiciële lus is neergelegd in het tweede lid van artikel 8:113 lid 2 Awb:

‘Indien de uitspraak van de hoger beroepsrechter ertoe strekt dat het bestuursorgaan een nieuw besluit neemt, kan de uitspraak tevens inhouden dat beroep tegen dat besluit slechts kan worden ingesteld bij de hogerberoepsrechter.’

2 Door wetgever beoogde toepassing: kleine gebreken

Waarvoor dient nu deze bevoegdheid? Niet voor kleine gebreken die geen invloed hebben gehad op de inhoudelijke besluitvorming: dan passeert de rechter de gebreken met behulp van artikel 6:22 Awb of laat hij de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand.⁷ Zo kan de rechter bijvoorbeeld een ten onrechte overgeslagen hoorzitting, een gebrekkige motivering of een onvolkomen bekendmaking van het besluit zonder gevolgen laten. Leent de judiciële lus zich voor het herstel van grotere gebreken? Op basis van de wetsgeschiedenis ligt dat niet zo voor de hand. In het afdoeningslijstje komt de rechter dan eerder

³ Zie Y.E. Schuurmans, *Bewijslastverdeling in het bestuursrecht. Zorgvuldigheid en bewijsvoering bij beschikkingen* (diss. Amsterdam VU), Deventer: Kluwer 2005, p. 209.

⁴ *Kamerstukken II* 2009/10, 32450 (Wab), 3, p. 2.

⁵ Ontleend aan J.E.M. Polak, *Effectieve bestuursrechtspraak* (oratie Leiden), Deventer: Kluwer 2000, p. 7.

⁶ Zie bijvoorbeeld CRvB 5 maart 2007, *AB* 2007/385 m.nt. A.T. Marseille; ABRvS 30 januari 2008, *AB*

2008/57 m.nt. O.J.D.M.L. Jansen; ABRvS 12 augustus 2009, *AB* 2009/368 m.nt. B.W.N. de Waard.

⁷ Zie bijv. ABRvS 12 augustus 2009, *AB* 2009/368 m.nt. B.W.N. de Waard (*Planschade Oisterwijk*).

uit bij toepassing van de bestuurlijke lus. In een tussenuitspraak stelt de rechter vast welke gebreken er kleven aan het besluit, waarna hij het bestuursorgaan in staat stelt deze gebreken te herstellen door middel van een aanpassing van de motivering of door het nemen van een nieuw, vervangend besluit (art. 8:51a e.v. jo. 8:80a Awb).⁸ Bij grotere gebreken kunnen er ook rechtsstatelijke bezwaren tegen de judiciële lus bestaan. Uitgangspunt in ons rechtssysteem is dat rechtspraak in twee instanties (in eerste aanleg, gevolgd door hoger beroep) wenselijk is. Algemene motieven die daaraan ten grondslag liggen zijn het bevorderen van de kwaliteit van rechtspraak, de mogelijkheid tot herstel van fouten (ook die gemaakt door partijen) en het versterken van het vertrouwen van de burger.⁹ De lus maakt inbreuk op dat uitgangspunt, omdat het vervolgbesluit alleen nog aan de appelrechter wordt voorgelegd. Dat is vooral bezwaarlijk als de inhoud van het besluit wijzigt in het vervolgtraject en daardoor andere belanghebbenden meer nadeel ondervinden.¹⁰ Het is duidelijk dat de wetgever vooral bij kleine ongelukken een rol zag voor de judiciële lus:

‘Zo’n hernieuwde behandeling in twee instanties is niet altijd nodig, zeker niet als het gaat om herstel van een relatief klein gebrek of als er geen geschil meer is over de feiten. Dan kan zich de situatie voordoen dat behandeling in twee instanties uit een oogpunt van kwaliteit niet meer nodig is, en uit een oogpunt van definitieve beslechting van het geschil binnen een redelijke termijn (zoals voorgeschreven door artikel 6 EVRM) zelfs onwenselijk is. (...) Dit is een bevoegdheid, geen verplichting. De hogerbberoepsrechter kan dus per geval afwegen of een hernieuwde behandeling in twee instanties uit een oogpunt van rechtsbescherming nog toegevoegde waarde heeft, of dat de wenselijkheid van een definitieve beslechting van het geschil binnen een redelijke termijn zwaarder moet wegen. Voor verlies van rechtsbescherming behoeft dan ook niet te worden gevreesd.’¹¹

De hogerbberoepsrechter zal in zijn afweging de toegevoegde waarde van een hernieuwde behandeling in twee instanties betrekken. Vermoedt hij dat het besluit een andere inhoud krijgt dan ‘dient hij zorgvuldig na te gaan of sprongberoep wel wenselijk is’.¹² Toepassing van de lus is dan niet uitgesloten, ook niet in meerpartijengeschillen, maar vergt ‘in deze situatie in ieder geval een extra motivering in de uitspraak van de hogerbberoepsrechter’.¹³ Als vingerwijzing geeft de wetgever nog mee dat de judiciële lus juist als uitgangspunt kan fungeren in:

‘tweepartijengeschillen (over uitkeringen en subsidies) waarbij het bestreden besluit «slechts» een aanvullend feitenonderzoek en een daarbij behorende motivering vergt. Maar ook: meerpartijengeschillen waarin de noodzaak tot het aanvullend onderzoek is beperkt tot

een specifiek aspect van het bestreden besluit (zoals luchtkwaliteit, bodemgesteldheid of parkeerbehoefte) en een goede kans bestaat dat het extra onderzoek niet zal leiden tot een andere belangenafweging inzake het project.’¹⁴

3 Toepassing in de rechtspraak: ook voor grotere gebreken

Inmiddels hebben de hogerbberoepsrechters zo een drie jaar toepassing kunnen geven aan het nieuwe finaliseringsinstrument en ontstaat een beeld van die praktijk. Tot aan het voorjaar van 2016 is de judiciële lus ruim 250 maal toegepast, door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) en de Centrale Raad van Beroep (CRvB).¹⁵ Een opvallend verschil tussen beide rechtscolleges is dat de Afdeling vrijwel alleen een standaardzin opneemt. ‘Met het oog op een efficiënte afdoening van het geschil ziet de Afdeling tevens aanleiding om met toepassing van artikel 8:113, tweede lid, van de Awb te bepalen dat tegen het nieuwe besluit slechts bij haar beroep kan worden ingesteld.’ De Centrale Raad beperkt zich daar soms ook toe, maar ziet vaker aanleiding om inzet van de judiciële lus toe te lichten en af te zetten tegen de overige finaliseringsinstrumenten, zoals in de uitspraak van de *Risicovolle hellingbaan* gebeurt.

Uiteraard komen er vele uitspraken voor waarin de judiciële lus wordt toegepast in situaties die de wetgever beoogde. Is bijvoorbeeld alleen nog een financiële uitwerking nodig voor het nieuw te nemen besluit, dan ligt een judiciële lus in de rede.¹⁶ Dat kan zich voordoen bij een gegrond beroep tegen een besluit over een uitkering, belastingtoeslag of subsidie. De rechter stelt dan bijvoorbeeld vast dat de toeslag niet op nihil mocht worden gesteld of dat een betalingsregeling had moeten worden getroffen en laat de financiële doorrekening verder aan het bestuur over. Een bestuurlijke lus is in een dergelijk geval een ‘te zwaar’ instrument: daarvoor moet de rechter een aparte tussenuitspraak¹⁷ schrijven, de regie houden, controleren of het bestuur zich aan de termijn en de opdracht houdt en tijd reserveren voor verdere afdoening, wat misschien niet nodig is omdat partijen er na die financiële doorrekening helemaal uit zijn. Mocht het geschil tóch blijven bestaan, dan is een judiciële lus een effectief instrument om de procedure te bekorten. Het verlies van een tweede beoordeling door de rechtbank is van weinig gewicht, omdat het geschil verkleind is, partijen daar al eerder over van gedachten hebben gewisseld en het slechts gaat om de concrete uitwerking van een in beginsel beslecht geschil.

8 Zie nader o.a. Ch.W. Backes e.a., ‘Vier jaar bestuurlijke lus: success story of teleurstelling’, *JBplus* 2014/4.

9 Zie o.a. P.A. Willemsen, *De grenzen van de rechtsstrijd in het bestuursrechtelijk beroep en hoger beroep in rechtsvergelijkend perspectief* (diss. Utrecht), Deventer: Kluwer 2005, p. 1. Voor ingrijpende punitieve sancties is hoger beroep een verdragsrechtelijke verplichting, zie art. 14, vijfde

lid, IVBPR.

10 *Kamerstukken II* 2009/10, 32450 (Wab), 3, p. 66.

11 *Kamerstukken II* 2009/10, 32450 (Wab), 3, p. 25.

12 *Kamerstukken II* 2009/10, 32450 (Wab), 3, p. 66.

13 *Kamerstukken II* 2009/10, 32450 (Wab), 3, p. 66.

14 *Kamerstukken II* 2009/10, 32450 (Wab), 3, p. 66-67.

15 In de periode 1 januari 2013-1 maart 2016 levert een onderzoek naar artikel 8:113 Awb 117 tref-

fers op voor de ABRvS en 85 voor de CRvB. De gerechtshoven en het College van Beroep voor het bedrijfsleven hebben de lus nog niet toegepast.

16 Zie bijvoorbeeld ABRvS 27 juli 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2731; ABRvS 7 oktober 2015, ECLI:NL:RVS:2015:3136; CRvB 12 juni 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:2072, *USZ* 2015/275; CRvB 26 oktober 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:4258.

17 Art. 8:80a Awb.

Er komen echter ook nogal wat uitspraken voor waarin het helemaal niet evident is dat rechtsbescherming in twee instanties ‘uit het oogpunt van de kwaliteit’ kan worden losgelaten, omdat een nieuw proces enkel een herhaling van zetten zou zijn.¹⁸ De zaak van de *Risicovolle hellingbaan* vormt daarvan een illustratie. De staatssecretaris heeft aansprakelijkheid van de hand gewezen, omdat hij vindt dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan. Zo benadrukt hij dat de hellingbaan voldoet aan de normen van het Bouwbesluit en door rode kleur en verlichting goed zichtbaar is. De Raad oordeelt anders en stelt vast dat de staatssecretaris zijn verplichtingen als werkgever onvoldoende is nagekomen. Nu die rechtschending vaststaat, moet nog worden bepaald hoeveel schade appellante heeft geleden en in welke mate die schade aan het ongeval valt toe te rekenen. Wat zijn precies de beperkingen van de arm van appellante? Waaruit bestaat haar immateriële schade? Zijn de verschillende schadeposten daadwerkelijk door de val van de hellingbaan veroorzaakt? In wezen dient ‘een geheel nieuwe beoordeling van het verzoek van appellante om schadevergoeding’ plaats te vinden.¹⁹ Leggen we deze argumentatie op die in de memorie van toelichting dan sluit deze weinig aan. Het gaat niet om een klein gebrek, de inhoud van het besluit zal wijzigen (van een gehele afwijzing naar een (gedeeltelijke) erkenning van aansprakelijkheid) en er is nog veel ruimte voor een geschil over de hoogte van de schade en het causale verband tussen schade en ongeval. Wat alleen in argumentatie overeenkomt is dat het een tweepartijengeschil betreft. Wordt dat dan het doorslaggevende criterium voor het toepassen van de judiciële lus? Wat blijft er over van het criterium dat ‘vanuit het oogpunt van kwaliteit een rechterlijke behandeling in twee instanties nodig is’? In tweepartijengeschillen lijkt de wens tot snelle en definitieve geschilbeslechting snel voorrang te krijgen, waardoor na een eerste rechtsgang tot aan de hogerberoepsrechter ‘sprongcassatie’ steeds mogelijk is.

De Afdeling motiveert de toepassing van de judiciële lus enkel met het aangehaalde standaardargument van de efficiënte afdoening van het geschil. Zij verwoordt niet of ze de judiciële lus ook een aangewezen instrument acht in het geval een gehele nieuwe beoordeling van de zaak heeft plaats te vinden. De rechtspraak laat evenwel een bevestiging zien. Zo zijn er zaken waarin het bezwaar van een (derde-)belanghebbende niet-ontvankelijk is verklaard en de Afdeling eerst in hoger beroep dit rechtsoordeel corrigeert.²⁰ Tot dan toe heeft het bestuursorgaan nog geen inhoudelijk standpunt ingenomen; dat gaat pas in de vervolprocedure beginnen. Ook in deze zaken past

de Afdeling het tweede lid van artikel 8:113 Awb toe, waardoor de inhoudelijke besluitvorming alleen nog aan de Afdeling kan worden voorgelegd. Ook komt het voor dat het bestuursorgaan een onjuist wettelijk kader heeft gebruikt en nog tot een nieuwe beoordeling moet komen aan de hand van de wél toepasselijke regels.²¹ In al deze situaties bestaat er een kans dat het besluit inhoudelijk wijzigt. Ook zal het debat in rechte nog een behoorlijk andere wending nemen, omdat tot dan toe partijen enkel over de ontvankelijkheid of de toepasselijkheid van het wettelijk kader hebben gediscussieerd en niet zozeer over de feitenvaststelling en belangenafweging in het concrete geval. Ontstaat er een nieuw proces naar aanleiding van de vervolgbesluitvorming, dan kan dat tweede proces lastig als een herhaling van zetten worden gezien. We kunnen in ieder geval constateren dat de judiciële lus ook in meerpartijengeschillen wordt toegepast, waarbij de inhoud van het besluit kan wijzigen. De voor deze situatie in de parlementaire geschiedenis gesuggerende ‘extra motivering in de uitspraak’ blijft doorgaans uit.

4 Afsluiting

Volgens de wetsgeschiedenis behorend bij artikel 8:113 lid 2 Awb weegt de rechter het belang van een snelle rechtsgang af tegen het belang van de behandeling van een zaak in twee rechterlijke instanties. Een studie naar de toepassing van de judiciële lus in de jurisprudentie leert dat dat tweede belang nagenoeg geen rol speelt. Ook waar die waarde van een tweede behandeling er evident is, omdat nog (voor het eerst) een debat over de inhoud van de zaak moet worden gevoerd, kan de rechtbankfase worden overgeslagen. De *Risicovolle hellingbaan* vormt daarvan een voorbeeld. Ook bij deze ‘grote ongelukken’ kan de hogerberoepsrechter voor ‘sprongcassatie’ kiezen. Of het een twee- dan wel meerpartijengeschil betreft, is niet doorslaggevend, want ook in dat laatste geval komt toepassing van de judiciële lus voor.

Is dat erg? Ik vermoed voor veel belanghebbenden niet. Over de wensen van burgers ten aanzien van de rechtsbescherming is niet bijzonder veel bekend. Wel blijkt uit onderzoek naar bestuursrechtelijke procedures dat een derde van de belanghebbenden appelleert omdat ze verwachten in hoger beroep een betere rechter te treffen.²² Verder weten we dat rechtzoekenden tevreden zijn over de kwaliteit van de gemiddelde gerechtelijke procedure (84%) en minder tevreden zijn over de duur van de procedure (58% bij de rechtbank en 21 en 22% bij de CRvB respectievelijk het Cbb).²³ In dat licht vermoed ik dat

18 Zie ook CRvB 19 juni 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:2082; CRvB 6 november 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:4292; CRvB 19 januari 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:197, *USZ* 2016/70.

19 CRvB 5 februari 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:289, *TAR* 2015/65 (*Risicovolle hellingbaan*), r.o. 4.9.

20 ABRvS 4 december 2013, ECLI:NL:RVS:2013:2273 (het bestreden besluit is geen algemeen

verbindend voorschrift); ABRvS 28 januari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:183, *JB* 2015/52 (derde is toch een belanghebbende). Vgl. CRvB 19 juni 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:2082 (onjuiste toepassing art. 4:5 Awb).

21 ABRvS 15 januari 2014, ECLI:NL:RVS:2014:62, *JM* 2014/44 m.nt. N.G. Hoogstra & H.D. Tolsma; ABRvS 3 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:236,

JG 2016/15 m.nt. W. Vos.

22 I.M. Boekema, ‘De keuze voor hoger beroep: wat is het effect van procedurele en distributieve rechtvaardigheid?’, *NTB* 2015, p. 296.

23 *Kengetallen gerechten 2014*, p. 13 en 16 (te raadplegen op www.rechtspraak.nl).

belanghebbenden over het algemeen een snelle procedure direct bij de hogerberoepsrechter waarden, zeker als zij al eens de gang langs rechtbank en hogerberoepsrechter hebben gemaakt.

Voor rechters en wetenschappers ligt er echter nog een schone taak. Als het afwegingscriterium, verwoord in de toelichting op artikel 8:113 lid 2 Awb, in de praktijk niet voldoet, moet duidelijk worden gemaakt welke criteria

dan wél bepalend zijn. Voor de rechtsontwikkeling is het jammer dat een weigering de judiciële lus toe te passen nauwelijks in de rechtspraak wordt verwoord. Uit de rechtspraak ontstaat het beeld dat toepassing van de judiciële lus vaak vanuit efficiencyoverwegingen gewenst is. Er kunnen contra-indicaties zijn, maar de *Risicovolle hellingbaan* leert dat ‘een geheel nieuwe beoordeling van de zaak’ dat in ieder geval niet is. ■